

ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN PHƯƠNG THỨC KẾ TOÁN QUẢN TRỊ THEO CHUỖI GIÁ TRỊ TRONG CÁC DOANH NGHIỆP VẬN TẢI BIỂN VIỆT NAM

The orientation of developing value chain accounting management method in Vietnam sea transportation firms

ThS. ĐỖ THỊ MAI THƠM

Khoa Kinh tế Vận tải biển, Trường ĐHHH

Tóm tắt

Phương thức quản trị hoạt động kinh doanh theo tư duy chuỗi giá trị là cuộc cách mạng đổi mới phương thức quản trị vào những năm 1980 trở lại đây, đặc biệt là ở những nước, những doanh nghiệp có trình độ khoa học - kỹ thuật - quản trị hiện đại, có quy mô lớn và sự liên kết sâu rộng trong hoạt động kinh doanh. Ngày nay, phương thức quản trị này ngày càng phổ biến trong quản trị doanh nghiệp trước sự chuyển biến nhanh chóng của khoa học kỹ thuật, trước xu thế toàn cầu hoá kinh tế. Sự ra đời của phương thức quản trị hoạt động kinh doanh theo tư duy chuỗi giá trị đã ảnh hưởng sâu sắc đến nội dung, sự xuất hiện nội dung mới của kế toán quản trị. Mô hình kế toán quản trị theo quy trình hoạt động với nội dung cung cấp thông tin trọng tâm để giảm tổn thất các nguồn lực kinh tế trong quy trình tạo giá trị, sẽ được phát triển thay thế bằng mô hình kế toán quản trị theo chuỗi giá trị với nội dung cung cấp thông tin trọng tâm để sử dụng hiệu quả các nguồn lực kinh tế tạo ra giá trị.

Abstract

Value chain management method was a revolution innovating management method from 1980 up to now, especially in the countries and firms with modern science - technology level, large scale, wide and deep link in business activities. Nowadays, this management method has become more and more popular in business management in trend of economic globalization. The appearance of value chain management method had profound impact on content and the appearance of new content of management accounting. Process management accounting model providing focused information in order to reduce the loss of economic resources in value creating process, will be replaced with value chain management accounting model of which content provides the focused information to effectively use economic resources to create value.

1. Đặt vấn đề

Từ những năm 1970, nền kinh tế thị trường ngày càng chiếm ưu thế rõ rệt so với các nền kinh tế khác trong xã hội đã tạo điều kiện thuận lợi phát huy quy trình hoạt động kinh doanh theo nhu cầu thị trường trên cơ sở khai thác tốt nguyên lý vận hành quy trình hoạt động kinh doanh theo nhu cầu thị trường để đảm bảo mục tiêu lợi nhuận, đảm bảo sự ổn định và phát triển doanh nghiệp sản xuất. Bài học tiêu biểu của vấn đề này được thể hiện qua sự thành công về quy trình hoạt động, nguyên lý vận hành quy trình hoạt động kinh doanh của các doanh nghiệp Nhật trên thị trường trong nước và quốc tế. Ngày nay, trước xu thế toàn cầu hoá kinh tế, quy trình hoạt động, nguyên lý vận hành quy trình hoạt động kinh doanh theo nhu cầu thị trường được áp dụng trong doanh nghiệp trên thế giới và ở Việt Nam là một xu thế tất yếu. Sự ra đời của phương thức quản trị hoạt động kinh doanh theo tư duy chuỗi giá trị đã ảnh hưởng sâu sắc đến nội dung, sự xuất hiện nội dung mới của kế toán quản trị.

2. Nội dung

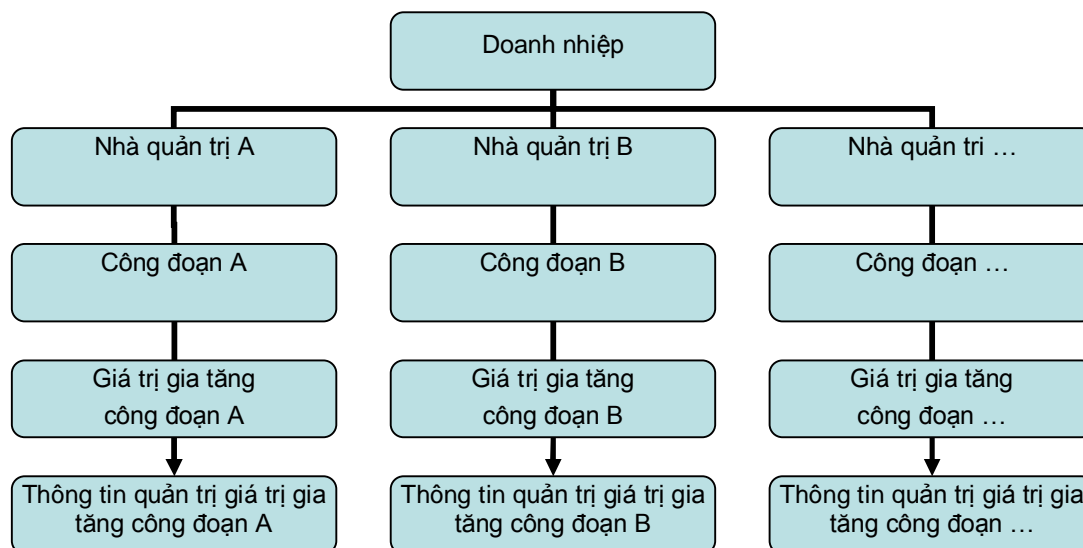
2.1 Mô hình tổ chức kế toán quản trị hoạt động kinh doanh trên cơ sở quy trình hoạt động

Nguyên lý vận hành quy trình hoạt động kinh doanh theo nhu cầu thị trường đã trải qua hai mô hình tiêu biểu. Mô hình tổ chức quản trị cố định và mô hình tổ chức quản trị linh hoạt. Điều kiện và đặc điểm của từng mô hình tổ chức quản trị khác nhau, “Khi môi trường bên ngoài ổn định, tổ chức nội bộ được định rõ và được chính thức hoá bằng những quy định, luật lệ, thủ tục, thứ bậc rõ ràng. Lúc này, những doanh nghiệp tổ chức quản trị hoạt động sản xuất kinh doanh tập trung, phần lớn các quyết định được thiết lập từ nhà quản trị cao cấp. **Đây chính là mô hình tổ chức quản trị hoạt động kinh doanh cố định.** Khi môi trường bên ngoài chuyển động nhanh chóng, tổ

chức nội bộ nói lỏng và được tự do hơn để thích nghi với môi trường kinh doanh, những quy định, luật lệ thường không được thiết lập ổn định hoặc có thể bị phớt lờ. Lúc này, những doanh nghiệp tổ chức hoạt động kinh doanh thường đề cao cách giải quyết các biệt, thứ bậc tổ chức không rõ ràng, nhà chức trách thiết lập các quyết định quản trị thông qua hệ thống phân tán. **Đây chính là mô hình tổ chức quản trị linh hoạt.** Mô hình tổ chức quản trị cố định đã từng tồn tại, ảnh hưởng rất lớn đến tổ chức hệ thống quản trị, trách nhiệm trong doanh nghiệp[1]. Ngày nay mô hình này đã bắt đầu bộc lộ một số lỗi thời và mô hình tổ chức quản trị linh hoạt đang dần chiếm ưu thế trong chiến thuật, chiến lược tổ chức quản trị kinh doanh của doanh nghiệp khi môi trường sản xuất kinh doanh thay đổi nhanh. Các doanh nghiệp, nhất là những doanh nghiệp có điều kiện cơ sở vật chất, kỹ thuật và quản trị chưa đạt trình độ phát triển cao, sự kết hợp giữa mô hình tổ chức quản trị cố định và mô hình tổ chức quản trị linh hoạt nhằm tạo ra bước đệm cho cải tiến tổ chức hệ thống quản trị, trách nhiệm và như là một xu thế, phương thức tiếp cận xây dựng, đổi mới mô hình tổ chức quản trị. **Tư duy quản trị khác nhau hình thành nên những phương thức kế toán quản trị khác nhau.** Theo Micheal Hammer, James Champy, “Người ta đã thành lập và xây dựng phương thức quản trị các doanh nghiệp dựa vào phát minh tuyệt vời của Adam Smith về sự phân chia hoạt động kinh doanh thành những công đoạn đơn giản nhất và cơ bản nhất. Trong thời đại kinh doanh hậu công nghiệp mà chúng ta đang bước vào, các công ty thành lập và xây dựng phương thức quản trị trên tư tưởng thống nhất lại những công đoạn đó vào một quy trình kinh doanh gắn bó với nhau, một chuỗi hoạt động tạo giá trị”. Đó là phương thức quản trị hoạt động kinh doanh theo tư duy giá trị gia tăng, phương thức quản trị hoạt động kinh doanh theo tư duy chuỗi giá trị và quá trình chuyển đổi đó là sự chuyển đổi từ phương thức quản trị kinh doanh theo tư duy giá trị gia tăng sang phương thức quản trị hoạt động kinh doanh theo tư duy chuỗi giá trị [2].

Phương thức quản trị hoạt động kinh doanh theo tư duy giá trị gia tăng dựa trên triết lý quản trị quản trị hoạt động của Adam Smith, phân chia hoạt động kinh doanh thành những công đoạn đơn giản và cơ bản nhất, từ đó hướng hành động quản trị theo từng công đoạn. Phương thức quản trị này đã được áp dụng và đạt được những thành quả tốt đẹp trong doanh nghiệp, nhất là trong thời đại sản xuất chưa đáp ứng nhu cầu thiết yếu của xã hội và quyết định tiêu dùng, chu kỳ sống sản phẩm kéo dài và ổn định, công nghệ sản xuất thủ công hay bán tự động và tương đối ổn định, quy mô sản xuất nhỏ, sự liên kết chỉ trong phạm vi hẹp từng nước, công nghệ xử lý thông tin đơn giản và chưa có sự gắn kết, bùng nổ nhanh chóng trên toàn cầu như hiện nay. Trong lịch sử, phương thức quản trị hoạt động sản xuất kinh doanh theo tư duy giá trị gia tăng chi phối quyết định đến nội dung kế toán quản trị ở những năm 1965, thiết lập thông tin để hoạch định và kiểm soát tài chính thành từng công đoạn của quy trình hoạt động và từ đó, các trung tâm trách nhiệm trong hệ thống tổ chức quản trị của doanh nghiệp cũng được xây dựng trên cơ sở kết nối các công đoạn của hoạt động sản xuất kinh doanh [3].

Ngày nay, phương thức quản trị theo tư duy giá trị gia tăng vẫn còn phổ biến, hữu hiệu ở những doanh nghiệp độc quyền, những doanh nghiệp có hệ thống sản xuất kinh doanh ổn định, trình độ khoa học kỹ thuật công nghệ chưa cao, quy mô hoạt động nhỏ và vừa. Phương thức quản trị hoạt động kinh doanh theo tư duy giá trị gia tăng thể hiện tóm tắt theo sơ đồ 1.1:

Sơ đồ 1.1. Phương thức quản trị hoạt động kinh doanh theo tư duy giá trị gia tăng.

Trong đó hoạt động kinh doanh của một doanh nghiệp được phân chia thành những công đoạn đơn giản và cơ bản nhất: công đoạn A, công đoạn B...v.v., từ đó hướng hành động quản trị theo từng công đoạn. Thực tế quản trị hoạt động kinh doanh của các doanh nghiệp vận tải biển Việt Nam hiện nay là theo tư duy giá trị gia tăng, hoạt động sản xuất kinh doanh dịch vụ vận tải biển được chia làm 3 công đoạn đó là: Shipowning; Shipmanagement, Shipoperation.

- Shipowning là quản trị về lĩnh vực tài chính, vốn chủ sở hữu
- Shipmanagement là quản trị về lĩnh vực quản lý điều hành bộ máy hoạt động kinh doanh
- Shipoperation là quản trị về mặt khai thác hoạt động kinh doanh.

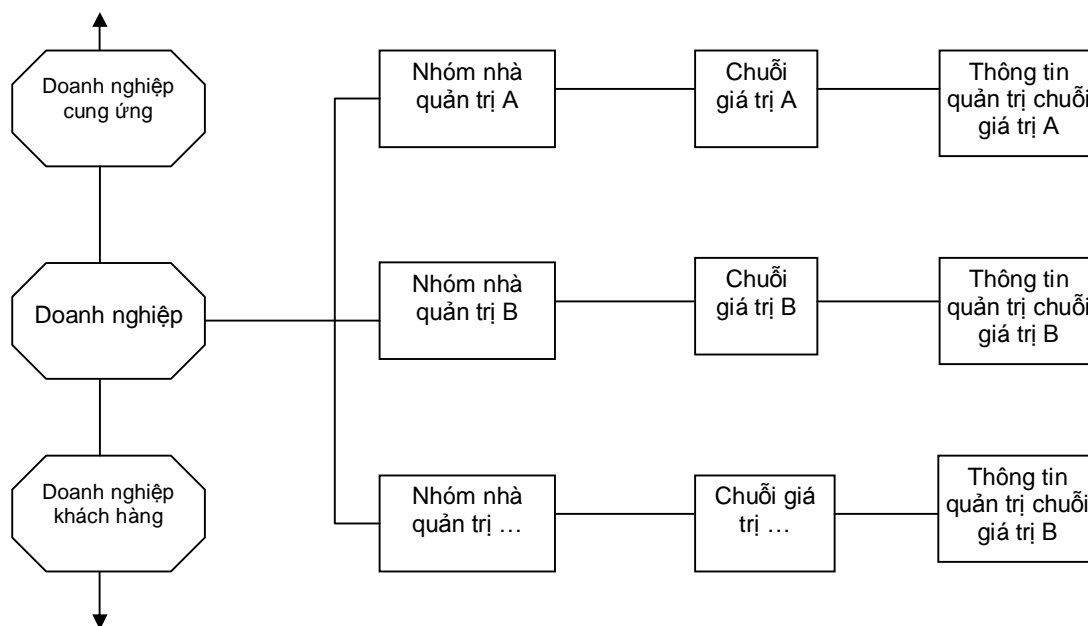
Phương thức quản trị hoạt động kinh doanh như trên tạo điều kiện phát huy tối đa hiệu quả theo từng tiêu chí của mỗi công đoạn, nhưng sự liên kết quản trị các công đoạn đó vào việc thực hiện bố trí hoạt động của mỗi con tàu cho từng chuyến đi để đem lại hiệu quả tối ưu nhất chưa được đề cập đến.

2.2. Mô hình kế toán quản trị hoạt động kinh doanh theo tư duy chuỗi giá trị

Là sự thoát khỏi phương thức quản trị cục bộ theo “công đoạn, chức năng” được chia cắt để vươn tới toàn bộ “quy trình” dựa trên triết lý liên kết, hợp tác theo chuỗi giá trị. **Chuỗi giá trị là một hệ thống bao gồm và liên kết tất cả các yếu tố của một quy trình tạo nên giá trị từ lúc khởi đầu đến khi kết thúc hoạt động kinh doanh.** Như vậy, chuỗi giá trị của quy trình hoạt động kinh doanh là hệ thống liên kết, hợp tác để tận dụng những lợi thế thương mại, công nghệ, lao động, tài nguyên,... của các đối tượng tham gia trong quy trình tạo giá trị của hoạt động kinh doanh và “doanh nghiệp chỉ là một bộ phận trong chuỗi các hoạt động tạo giá trị, luôn đặt trong mối quan hệ gắn kết mật thiết với lợi ích của nhà cung cấp, của khách hàng”. Theo triết lý này, hoạt động quản trị được xác lập theo từng chuỗi giá trị và mỗi nhà quản trị chỉ là một mắt xích trong quản trị quy trình tạo giá trị. Do đó, vấn đề nhà quản trị quan tâm là sự liên kết, định vị hoạt động kinh doanh của mình trong hệ thống liên kết; giá trị mà họ góp phần tạo ra trong chuỗi giá trị [4].

Để áp dụng thực hiện phương thức quản trị hoạt động theo tư duy chuỗi giá trị trong các doanh nghiệp vận tải biển thì cần thiết phải thay đổi đối tượng quản trị hoạt động vận tải theo từng tàu, theo từng tuyến đường và từng chuyến đi nhưng nằm trong bài toán điều tàu rỗng chung của doanh nghiệp. Đồng thời hệ thống kế toán quản trị phải phát triển để đáp ứng được việc cung cấp thông tin về hạch toán tàu theo từng chuyến đi kịp thời cho việc ra các quyết định khai thác tàu.

Phương thức quản trị hoạt động kinh doanh theo tư duy chuỗi giá trị được thể hiện tóm tắt theo sơ đồ 1.2.

Sơ đồ 1.2. Phương thức quản trị hoạt động kinh doanh theo tư duy chuỗi giá trị.

3. Kết luận

Ngày nay, các doanh nghiệp Việt Nam với điều kiện cơ sở vật chất và trình độ khoa học - kỹ thuật – công nghệ chưa cao, nhưng trước xu thế và sức ép của toàn cầu hoá kinh tế thì cần phải vươn lên thực hiện phương thức quản trị theo chuỗi giá trị. Tuy nhiên, trước mắt, các doanh nghiệp khó có thể tiếp cận được phương thức kế toán quản trị theo tư duy chuỗi giá trị; vì vậy, doanh nghiệp không thể nào khác hơn là liên kết các phương thức quản trị để vừa tiếp cận, vừa đổi mới phương thức kế toán quản trị.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Harold T.Amrine, Jonh A.Ritchey, Colin L.Moodie, Joseph F.Kmec, *Tổ chức sản xuất và quản trị doanh nghiệp*, Nhà xuất bản Thống kê. (TS. Vũ Trọng Hùng dịch 1995)
- [2] Michael Hammer, James Champy. *Tái lập công ty- Tuyên ngôn của cuộc cách mạng trong kinh doanh*. Nhà xuất bản Thành phố Hồ Chí Minh. (Vũ Tiến Phúc dịch 1996),
- [3] Rober N. Anthony. *Kế toán quốc tế*. Nhà xuất bản Thống kê, Hà Nội. 1992.
- [4] PGS.TS.Phạm Văn Dược- TS.Huỳnh Lợi , *Mô hình và cơ chế vận hành Kế Toán Quản Trị*. Nhà xuất bản Tài chính. 2009

Người phản biện: TS. Vũ Trụ Phi

PHÂN TÍCH MỘT SỐ NGUYÊN NHÂN DẪN TỚI KHỦNG HOẢNG TẠI TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP TÀU THỦY VINASHIN ANALYSING SOME REASONS LED TO CRISIS IN VINASHIN BUSINESS GROUP

ThS. LÊ THANH PHƯƠNG
Khoa Kinh tế Vận tải biển, Trường ĐHHH

Tóm tắt

Thời gian gần đây, nguyên nhân dẫn tới khủng hoảng tại Vinashin được phân tích nhiều dưới góc độ chủ quan, đó là xuất phát từ sự yếu kém trong cơ chế quản lý tập đoàn này.